

Vabariigi Valitsuse korralduse „Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ koostamise ettepaneku heakskiitmine“ eelnõu seletuskiri

1. SISSEJUHATUS

Lähtudes Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määruse nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“ §-st 2 ja riigieelarve seaduse § 19 lõikest 3, esitavad Kultuuriministeerium ja Siseministeerium Vabariigi Valitsusele arengukava „Rahvastik ja sidus ühiskond 2021–2030“ (edaspidi arengukava või rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava) koostamise ettepaneku.

Arengukava katab riigi eelarvestrateegia tulemusvaldkonna (edaspidi TUV-i) „Rahvastik ja sidus ühiskond“. Arengukava on tihedalt seotud ning sellega aidatakse kaasa teiste TUV-ide ja nendega seotud arengudokumentide eesmärkide saavutamisele. Arengukavaga seatakse eesmärgid ja suunatakse rahvastiku kestlikkuse, kodanikuühiskonna, üleilmse eestluse ning kohanemise ja lõimumise valdkonda, kui ka nendega tihedalt seotud tulemusvaldkondi.

Eestis puudub rahvastikupoliitikat kujundav ja suunav terviklik strateegiadokument. Lõimumispoliitika valdkonnas kehtib aastani 2020 valdkondlik arengukava „Lõimuv Eesti 2020“, perepoliitika valdkonna strateegiliseks dokumendiks on „Laste ja perede arengukava 2012–2020“. Uussisserändajate kohanemisvaldkonda suunatakse aastani 2020 „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ kaudu, kodanikuühiskonna valdkonnas on 2020. aasta lõpuni kehtivaks strateegiliseks dokumendiks „Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020“ ning üleilmse eestluse teemad on uue arengudokumendi valmimiseni olnud suures osas kajastatud dokumendis „Rahvuskaaslaste programm aastateks 2014–2020“.

Arengukava koostamise ettepanekus selgitatakse arengukava koostamise vajadust ja eesmärki, antakse ülevaade valdkonna hetkeolukorrast, olulisematest lahendamist vajavatest probleemidest, esialgne hinnang valdkonna arengukava rakendamisele kaasnevale eeldatavale mõjule ning kirjeldatakse arengukava koostamise juhtimise protsessi, sh arengukava koostamise ajakava.

2. EELNÕU EESMÄRK JA SISU

Eesti elujõulisuse tagab kestlik rahvastik ja sidus ühiskond. Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava koostatakse selleks, et:

- aidata kaasa, et saavutada strateegias „Eesti 2035“ strateegias kokkulepitud eesmärgid, mis on seotud rahvastiku ja ühiskonna sidususe valdkonnaga. Eelkõige on seos üldeesmärgi ja järgmiste strateegiliste sihtidega: „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“ ja „Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud“;
- leppida Vabariigi Valitsuse tasandil ministeeriumite ja valdkondade vahel kokku, kuidas ja milliste tegevustega toetada eesti rahva kestlikkust¹, ning saavutada ühiskonnas suurem sidusus ja ühtekuuluvustunne;
- määrata kindlaks arengukava elluviimise perioodi rahvastiku, kodanikuühiskonna, üleilmse eestluse ning kohanemise ja lõimumise valdkondade poliitikainstrumendid, üld- ja alaeesmärgid ning eesmärkide saavutamist kirjeldavad mõõdikud;

¹ Eesti rahva kestlikkuse all peetakse siin ja edaspidi silmas nii eestlaste kui ka Eesti rahvastiku kestlikkust.

- luua eeldused tegevuspõhisele eelarvestamisele ja sellega valdkonna ressursside efektiivsemaks kasutamiseks;
- tagada kooskõla ja anda sisendit Euroopa Liidu poliitikatesse²;
- aidata ellu viia ülemaailmse säästva arengu eesmärgid³. Eelkõige on arengukava seotud eesmärkidega nr 4 (kõikidele kvaliteetne haridus), nr 8 (majandusareng ja kõigile inimväärne töö), nr 19 (ebavõrdsuse vähendamine, võrdsed võimalused kõigile, kaasamine) ning nr 16 (rahumeelne ja kaasav ühiskond, kaasav otsustusprotsess, õiguskaitse).

Arengukava eesmärkide saavutamiseks koostatakse esialgse hinnangu järgi neli programmi. Arengukava koostamise käigus võib programmide arv ja sisu muutuda. Programmide nimekirja ja ulatust ning eesmärkide sõnastust kohandatakse arengukava ja programmide koostamisel vastavalt vajadusele, kuid praegu on need kavandatud järgmiselt⁴:

Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukavaga toetatakse:

- eesti keele, kultuuri ja majanduse arengut ning Eesti rahvusriigi kestlikkust, samas austades iga inimese õigust säilitada oma keel ja kultuur;
- lõimumist ja ühtekuuluvustunnet Eesti ühiskonnas;
- inimeste ühiskondlikku aktiivsust, mis on ühistegevuste ja ühtekuuluvustunde ning tugevate kogukondade ja laiapindse otsustamise aluseks;
- võõrsil elavate rahvuskaaslaste sidet Eestiga, mis on aluseks Eesti kultuuri ja identiteedi säilimisele ning tutvustamisele maailmas.

Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu koosneb kolmest punktist:

Punkt 1. Kiita heaks ettepanek koostada „Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ (*edaspidi arengukava*).

Punkt 2. Määrata arengukava koostamise eest vastutavateks ministeeriumideks Siseministeerium ja Kultuuriministeerium ning arengukava väljatöötamises osalevateks ministeeriumiteks kõik teised ministeeriumid ja Riigikantselei.

Punkt 3. Siseministeeriumil ja Kultuuriministeeriumil esitada arengukava Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks hiljemalt 2021. aasta jaanuaris.

² Arengukava meetmetega hakatakse kaasa aitama ühtekuuluvuspoliitika eesmärgi „Sotsiaalsem Euroopa” ja AMIFI eesmärkide saavutamisse.

³ Säästva arengu tegevuskava aastaks 2030. [www] https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/SA_eeesti/saastva_arengu_tegevuskava_2030_uro_et.pdf (11.03.2020)

⁴ Rahvastikutoiminguid puudutav on hetkel kajastatud Siseturvalisuse arengukava dokumentides.

3. KORRALDUSE JÕUSTUMISEGA KAASNEVAD MÕJUD

Olulisim positiivne mõju avaldub eelkõige seoses sotsiaalse ja demograafilise mõjuga, kuid arengukava elluviimisega kaasneb eeldatavasti mõju ka teistele valdkondadele.

Arengukavaga kaasnevaid mõjusid analüüsitakse põhjalikumalt arengukava ja programmide koostamisel.

4. KORRALDUSE RAKENDAMISEKS VAJALIKUD KULUTUSED

Arengukava koostamisega seotud kulud kaetakse Siseministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi tegevuskuludest.

5. EELNÕU JÕUSTUMINE

Korraldus jõustub üldises korras.

6. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu on esitatud 2020. aasta mais eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks kõikidele ministeeriumitele, Riigikantseleile ja Eesti Linnade ja Valdade Liidule.